

# Santiaako

---

**Ju'u Santiaako' teame, Krijtota sualeka, na'ikimtulammeu ji'ojte**

**1** Inepo Santiaako' teame, achai Liojta betana intok yo'owe Jesukrijtota betana sawame, Ijra'eltuka'uta betana, jume' woj mamni ama wooi a' yoemiam betana juka' yoemrata aniat yeu tajtia na'ikimtulame, ne am tebotua.

**Ju'u suawa, Liojta betana weyeme**

<sup>2</sup>Krijtopo nemak werim, eme'e, ka nanau machika, betteka emou weyemtae ji'obilaawako, kaachin eaka, alleene. <sup>3</sup>Bwe'ituk eme'e jaibu ju'unea, Krijtota enchim suale'ut eme'e junuen ji'obilaawakai, ka seej chukti eaka, a enchim bo'o bitnee'uta ta'aane. <sup>4</sup>Intok eme'e junuen, a enchim bo'o bicha'ut jiapseka, ka a' koptane. Junuen, yuma'isi tu'ik joaka enchim jiapsa'u tajtia. Enchim ju'uneiyaa'ea'uta kaita emou be'ekai.

<sup>5</sup>Emo betana seenu, wate weemtat ju'unee betchi'bo ka koba suawako, Liojtau bicha a' a'aune. Ju'u Lios intok junaet a' aniane. Bwe'ituk aapo ju'u Lios, si'imem, si'imekut a am ania, intok kaabeta

jitat tiusi a' tawaakai. <sup>6</sup>Taa inika'a, tua Liojtat eaka a' a'aune, ka ta'abwisi intok ee simekai. Bwe'ituk, ju'u, ka aet eame, bawepo, ba'a ro'aktiam benane, jekae naas weyeawakai. <sup>7</sup>Ju'u inien eame, achai Liojta betana kaita mabet bo'o bitne. <sup>8</sup>Bwe'ituk ju'u, junuen ka wepulsi eame, kaachin wepulsi weyemtat yeu yuma'ane.

<sup>9</sup>Ju'u Krijtota sualeme, kaita jipueme, alleene, Liojta betana a' eiyaawa'po ju'uneakai. <sup>10</sup>Ju'u intok Krijtota sualeme, tomekai, alleene, jaibu ka intok au a' che'eware' betchi'bo. Bwe'ituk ju'u yu'in tomekame, juya sewata benasi maachi, ka a binwatune. <sup>11</sup>Maasu, juka' ta'ata unnaa utte'ako, ju'u juya waknee intok ju'u a' seewawa wetne. Ju'u a' ujjoriawa lu'utine. Ket jiba junaeni, ju'u yu'in tomekame, inim ujjoyisi jiapsaka juni'i, seej chukti lu'utine.

**Itom ji'obilaawa'u intok ju'u itom ae ji'obilaawa'u**

<sup>12</sup>Tua alleenee ju'u yoeme, ju'u au weyemta, ka seej chukti eaka a' ine'aame. Bwe'ituk chukula, junuen tu'isi yeu sika, ju'uneiyaawa'ateko, ujjoyik a' yo'onee'u benasia,

Liojta betana juka' jiba yuu jiapsiwamta mabetne, Liojta, jume' a' nakemmeu a' na'ikiaka'uta, a' mabetne. <sup>13</sup>Seenu, jabetaka juni'i, ka tu'ik joobaemeta, ka Liojta betana junuen a' antuawa'a benasi eene. Bwe'ituk ju'u Lios, juka' ka tu'ik a' joonee'uta, ka a' ta'aa. Intok kia juka' ka tu'ik, kaabeta a' joope'eetua juni'i. <sup>14</sup>Taa ala, seenu, ka tu'ik a' joobae'u betchi'bo, a' bo'o jooriabaeme, junak san juna'a, ka tu'ik joopeaka aane. <sup>15</sup>Iniat, ka tu'ik senuk joopea'ut yeu weama, Liojta bichapo ju'u ka tu'uwa. Iniat ka tu'ikut cha'akai intok, tua ama butti a' weyeo, a' muknee'uta au chupne.

<sup>16</sup>Krijtopo nemak werim, in nake'um, ka eme'e aet ji'opne. <sup>17</sup>Si'imeta juka' lutu'uriakamta, intok tu'ika au yumaka, a itom bo'o jooria'uta, itot autuari, jikat betana, Liojta betana weye, ju'u teekau, jume' chokim yaakame. Ju'u Lios ket, wepulsi, ka ta'abwisi intok aane. Intok juka' jekkaata, omot bicha a' yejte'po benasi juni'i, ka a'ane. <sup>18</sup>Intok aapo'ik nok lutu'uriae, bemela jiapsiwamta itot autuari aapo'ik junuen eaka' betchi'bo. Junuen itom bemelasi, si'imem jume' aapo'ik ju'unakteim betana che'a bat itom eiyaimtune' betchi'bo.

#### **Ju'u, tua lutu'uriapo Liojta sualwame**

<sup>19</sup>Inia betchi'bo san, Krijtopo nemak werim, in nake'um, eme'e, we'epulaka, watem bat jikkajibaeka'eene. Taa ka eme'e bat nokbaeka'eene. Intok ka baamiajtaka o'omtine. <sup>20</sup>Bwe'ituk

ju'u omteme, ka juka' tu'ik, Liojta tu'ure'uta ya'ane. <sup>21</sup>Jiba inia betchi'bo san, eme'e, si'imeta juka' ka tu'isi enchim tawaamta koptane. Intok juebenaka juka' ka tu'isi weyemta, jitat tiusi bo'o jooriawamta su'u toja'em. Intok eme'e, Liojta betana nok lutu'uriata enchim majti, alleaka a' jikkajaka a' tu'u mabetne. Bwe'ituk ini'i Liojta nok lutu'uria, enchim jinne'u betchi'bo utte'ak.

<sup>22</sup>Taa eme'e, juka' Liojta nok lutu'uriapo enchim majtawa'uta, a' ya'ane, ka kia beja a' jikkajakai tawane. Bwe'ituk junuen eme'e emo bai tatta'aane. <sup>23</sup>Bwe'ituk ju'u, kia beja tua, juka' Liojta nok lutu'uriata a' jikkajakame, intok ka a' majtawa'uta bo'o jooriame, juna'a, senuk jita'apo au a' bicha'a benasi annee. <sup>24</sup>Bwe'ituk ini'i, tua a' machiaka'ut au bitne, taa junama'a lautipo sikaa, aawaj koptinee ju'u a' machiaka'po. <sup>25</sup>Taa ju'u, nokta a' jikkaja'uta, ka kia beja a' jikkajame taa ala, Liojta betana tu'i nok lutu'uriata, juka' ka tu'ik bo'o jooriawamta betana itom yo'eetuumta, a' mammateka intok ka a' koptakai, taa tu'isi a' bo'o jooriame, juna'a, a' joa'ut, tua alleaka aet yeu weamne.

<sup>26</sup>Emo nasuk seenu, Liojta au suale ti eame, taa a' noka'u betana ka au suuame, aapo au bai ta'aane, intok ju'u a' suale'ut kaita jajjame. <sup>27</sup>Ju'u Liojta tua junama wa'am a' sualwame intok aapo'ik Lios achaita bichapo tu'ik ausu'lik weiyaame ini'i juna'a, jume' ka yo'owakame aniwame. Intok jume' jaamut jokoptuim jiapsi jo'awame

jiokot emo am bichao. Intok inim aniaipo ka tu'ik weyemta betana emo suakai.

**Si'imem itepo nanancha eiyaanee**

**2** Krijtopo nemak werim, eme'e, jume' yo'orisi machika, itom yo'owe Jesukrijtota sualeme, ka eme'e ket watem che'a eiyaaka, watem intok ka eiyaabaane.

<sup>2</sup>Maasuko, jum emo nau totoja'po, senuk sawai tomie ya'arita mam pusiampo a' yecha'ik intok tu'ik tajo'orekamta ama yepsako, taa ket intok senuk, kaita jipueka, ka tu'ik tajo'orekamta ket ama aneo, <sup>3</sup>intok eme'e, juka' tu'ik atteaka weyemta, che'a tu'isi mabetaka: "Inimi'i, che'a tu'ikun yeesa", ti au jia'ateko. Taa ju'u ka tomekamtau: "Empo aman keka, oo im bwiapo yeesa", ti au jia'ateko, <sup>4</sup>eme'e junuen, emo nasuk, ka nanancha emo eiya. Intok eme'e junuen, yeteu emo yo'lo jooamta benasi aane, ka tu'isi eakai.

<sup>5</sup>Krijtopo nemak werim, in nake'um, inika'a em jikkaja. Ju'u Lios, jume' inim, tua kaita jipueme, yeu pu'ari, junuen juname'e Krijtota tu'isi sualekai, inim ayukamta bepa, che'a eiyaawatchik bem jipu'une' betchi'bo. Intok ket chukula, jume' aapo'ik nakeme, aapo'ik betana juka' tu'ik ameu a' na'ikiaka'uta, bem a' mabetne' betchi'bo. <sup>6</sup>Taa i'an intok, eme'e, jume' kaita jipueme tiusi am tatawa. Bwe'ituk jume' totomekame juname'em, jume'e, enchim jita u'aame, intok jume' ya'uraata bichapo enchim yeu tojame. <sup>7</sup>Intok bempo juname'e, jume'e, yo'owe Jesukrijtota team jaana jiawaame, juka' enchim

a' suale' betchi'bo, enchim Krijtiaanompo ta'eewa'uta.

<sup>8</sup>Taa eme'e tua lutu'uriapo Liojta betana nesaurita joa'ateko, si'imem bepa eiyaawatchisi machik, Liojta nok lutu'uriapo a' ji'ojteituka'po amani inen jiamta: "Ele benasi yoemta, em emo nake'e benasi a' eiyaaka a' nakne", ti jiamta junak eme'e tu'isi annee. <sup>9</sup>Taa eme'e ka nanancha yee eiyaaka watem che'a eiya'ateko, ka tu'uwata eme'e joone. Intok Liojta nok lutu'uria nesauta beje'eka Liojta bichapo ka tu'isi aulamtune. <sup>10</sup>Bwe'ituk seenu, Liojta betana nok lutu'uria nesauta yuma'isi si'imeta bo'lo jooria'ateko, taa junae nesauta betana, wepu'ulaik juni'i yeu be'aaka, junaka'a nesauta betchi'bo si'imem beje'eka, ka tu'isi tawane. <sup>11</sup>Bwe'ituk jiba aapo ju'u Lios: "Jamutta, ka a' jubeka, ka aamak emo tu'urine", ti jiaakame, ket: "Kaabeta me'ene", ti jiaak. Junuen san, seenu, ka ta'abwi jamuttamak au tu'ureka juni'i, taa yee su'ako, junak, junuen Liojta nok lutu'uria nesaurita beje'eka, ka tu'isi aune. <sup>12</sup>Eme'e, enchim noka'u betana intok inim ju'u enchim emo uju'unee'u betana tua enchim emo suuane'u, utte'a. Inim Krijtota betana nesauri itom aniamta, utte'ataka tu'ika itom joo'ea'ut, ini'i nesauri itom ju'uneetuaamta betana eme'e ya'uraa bittuanaame benasi eakai. <sup>13</sup>Bwe'ituk, jume'e, ame benasi yoemem ka jiokolisukame, junaen, ka jiokoliwaka, ya'uraa bittuane. Taa jume' a yee jiokolisukame, achai Liojta yee ya'uraa bittuao, junae betchi'bo alleewamta bitne.

**Ju'u Krijtota سوالwame,  
intok ju'u tekia**

<sup>14</sup>Krijtopo nemak werim, kaachin tu'ine, senu junuen: “Jesukrijtota ne sualla”, ti jiaka, taa kaita tu'ik bo'o jooriaka jiapsa'ateko. Bwe'ituk ju'u, junuen Krijtota jiba a' suale'uta, kaachin a' jinne'une. <sup>15</sup>Maasuko, Krijtopo emo mak werika, jamutta oo o'outaka, ka yuma'ik tajo'oreka intok juna e taewait kaita a' bwa'a machiako, <sup>16</sup>intok emo nasuk senu: “Lios emak tune. Enchim jintenee'uta intok enchim bwa'anee'uta ka emou bi'ine”, ti au jia'ateko, taa jita a' jintenee'uta intok a' bwa'anee'uta ka a' makakai, kaita'po tu'ine. <sup>17</sup>Ket jiba junaen san, senu, Krijtota sualeka taa juka' tu'ik ka joa'ateko, Krijtota a' suale'uta, kaita a' suale'u benane.

<sup>18</sup>Taa senu jumak inen jiunee: “Empo'e Krijtota suale. Inepo intok, nee tu'ik bo'o jooria”, ti jiune. Junuen san, empo ka a' ju'uneiyaa tebo, kaita tu'ik joaka, Krijtota em suale'uta. Taa inepo intok, nee, tu'ik joaka, juna e, Krijtota in suale'uta a' ju'uneiyaa tebone.

<sup>19</sup>Empo, wepu'ulaik jiba Liojtuka'po, tu'isi a' suale. Inien empo tu'isi aane. Taa inika'a ju'uneiyaane, jume' bebeje'erim ka tu'i jiapsim ket inien a' suale. Intok inime'e tu'isi majjaa. <sup>20</sup>Taa empo, kaita mammateme, ka a' ju'uneiyaame, senuk Krijtota sualeka, tu'ik ka bo'o jooriame, a' suale'uta a' teuwa'ateko, junaka'a kaita a' suale'e benasi a' machine'po. <sup>21</sup>Ju'u Lios, juka' che'a bat naataka itom yo'owasuka'uta,

Apra'amtuka'uta a' tu'u mabetak, a' u'usiawata, Isaak tuka'uta, Liojta alleetua betchi'bo, bwaram bem sussu'aa'u a' tojako. <sup>22</sup>Junuen san a' ju'uneiyaatu, Apra'amtuka'uta tu'ik yaaka, Liojta lutu'uriapo a' suale'uta a' ju'uneiyaa teboka'po. Intok junuen, ju'u a' yaaka'ue, yuma'isi yeu siika ju'u Liojta a' suale'u. <sup>23</sup>Liojta nok lutu'uriapo ju'u ji'ojtei inen jiaame junuen chupuk: “Ju'u Apra'am, Liojta sualek. Ju'u Lios intok, junaet jatteaka, a' tu'u mabetak.” Ju'u Apra'am ket, Liojta nakeme, ti ta'eewak.

<sup>24</sup>Junuen san ju'uneene eme'e, senuk, a' bo'o jooria' betchi'bo ket, Liojta a' tu'u mabetne'po. Intok ka a' suale' betchi'bo jiba. <sup>25</sup>Ket jiba junaen su, au yeu siika, ju'u ka tu'i jamut, Ra'ap teamtawi, jume' Ijra'eliitam betana, aman bwiraraau bittuarim, tu'isi am mabetakai. Intok ket, chukula, ta'abwi bo'ot bicha yeu am saka'atuakai. Ju'u Lios ket, junaka'a tu'ik a' yaaka'u betchi'bo, tu'isi a' mabetak. <sup>26</sup>Intok juka' takaata, jiapsita ka aet kateko, ka a' jiapsaka kaita betchi'bo a' tu'ikreaka'a benasia, ket junaen, ju'u Krijtota سوالwame, kaita teuwaa, tu'ik bo'o joowamta ka aamak weyeo.

**Ju'u itom ae noka'u**

**3** Krijtopo nemak werim emo nasuk ka juebenaka annee, jume' yee majtawamta emo tekil makbaaneeme. Bwe'ituk ju'uneewa, itom, jume' yee majtame, che'a juni'i bepa itom ya'uraa bittuanaa'po. <sup>2</sup>Si'imete

itepo, juebenaku ka tu'ikut jiji'obe. Senu intok, a' teuwa'a'po kaita'po jiji'obe'eteko, juna'a, Liojta betana tu'u yoemtune. Si'imekut a au yu'eeme. <sup>3</sup>Kaba'ita itom a' weetuabae'u bicha a' weene' betchi'bo, tenpo a' suma'ane. Junak san te junaka'a a' nunupne. <sup>4</sup>Bwere kuta kanoam juni'i, eme'e ket am mammatene. Juname'e kaitu'una bwerekai, intok ju'u jeeka am weiyaame, utte'ak o'oben. Taa ju'u, junaka'a weiyaame, ka jalletchikue a' weebae'u bicha a' weiyaa. <sup>5</sup>Jiba junaen san ket ju'u itom ae noka'u. Takaapo tua ka jalletchika juni'i, taa ama butti juebenaku a yuma'ane. Juya juebenaka, ka juebena tajie a taya'atu. <sup>6</sup>Ju'u intok, itom ae noka'u, taji u a tammachiatu. Si'ime ju'u takaa, ka tu'ik aet bicha. Ini'i intok, jiba junaen, bebeje'erita betana junuen, ka tu'ikue sawaawa. Intok naa buustia, senuk a' jiapsa'u tajtia, jiokot au bittuane. <sup>7</sup>Inim ju'u yoeme, si'ime jume' naikim wokeka jiapsame, am yeeka. Intok jume' masakame juni'i. Intok jume' bakotchim, intok kia jume' bawepo jiapsame juni'i a am yeeka. <sup>8</sup>Taa kaabe juka' ae a' noka'uta a yeeka. Ka tu'ika aet ayuka, ka a yekatu. Intok ama naa buustia bicha, ka tu'ik ae kokkowame aet aayuk. <sup>9</sup>Jiba inia, itom ae noka'ue, itepo Lios achaita ae yo'oreka te a' bwibwikria. Intok ket, itepo, jume' ito benasi yoemem, wateku Liojta benasi ju'unakteim juni'i, tee ka tu'ik ame tana tetteuwaa. <sup>10</sup>Senuk, tu'ik senuku bichaa a' teuwaanee'u aet aayuk, intok kia ka tu'ik a' teuwaanee'u juni'i. Krijtopo nemak

werim, ini'i kaachin inientune.

<sup>11</sup>Kaachini wepul senne'ekapo, tu'i ba'am intok chibukai, kaibu ama yeu weene. <sup>12</sup>Krijtopo nemak werim, ju'u chuna ouwoo juni'i, kaachin jume' aseitunam takane. Intok kia ju'u pa'asi ouwoo juni'i, kaachin chunam takane. Junuen san, kaachin wepul senne'ekapo, cho'okoka intok kakaka ama yeu weene.

### Ju'u tua lutu'uriapo suawa

<sup>13</sup>Emo nasuk, seenu, koba suawaka, tu'isi jitat ju'uneiya'ateko, tu'isi jiapsaka au ju'uneiyaa tebone, a' suawa betchi'bo ka au che'ewareka a' jiapsa'ue. <sup>14</sup>Taa eme'e, jita ka nat tu'ureka, ka emo bibitpea'ateko, intok emo betchi'bo jiba tu'ik waataka, jita joa'ateko, junak eme'e kaachin enchim suawae emo uttiane. Bwe'ituk junuen aa noki'ichiatu ean. Intok ka lutu'uriatune. <sup>15</sup>Bwe'ituk ini'i suawa ka juna'a, ju'u, Liojta betana weyeme. Taa ala inim bwiapo yeu simla, watem betana intok ju'u bebeje'eri a' ya'ari. <sup>16</sup>Bwe'ituk, jum jita ka nat tu'uriawa'po, intok emo betchi'bo jiba tu'ik waatiawa'po, junama'a, ka nanancha weyeme ama aayuk, intok si'ime ju'u ka tu'uwa. <sup>17</sup>Taa jume'e, Liojta betana lutu'uriat ju'uneame, che'a bat naatakai, ka jak wa'am juni'i jiapsa. Chukula intok ket, ka nanassua'aram. Tu'ik jiba yete tana waata. Yeteu tu'ik jiapsek. A yee nak jiokole. Intok inime'e tu'uwata am joa. Intok ket, wepulsi jita tetteuwaa. Intok kaita e'esso. <sup>18</sup>Jume' intok, nau eewamta

waatame, nau eewamta bo'o jooriaka jiapsa. Junuen si'imeku amma'ali jiapsi betchi'bo.

**Ju'u, inim bwiapo emo ae alleetuawamta, tu'uriwame**

**4** Ka tu'ik jiba enchim bo'o joopeaka, enchim a' utte'a jooria' betchi'bo, ju'u ka enchim emo bibitpea'u, intok enchim nau nassua'u emo nasuk aayuk. <sup>2</sup>Eme'e jita waatakai, taa intok ka a' jipuekai, junak eme'e emo sussu'a. Jita ka enchim atteata eiyaa. Intok junaka'a, eme'e ka a' mabetakai, junak eme'e aet nau nassuane. Enchim waata'uta eme'e ka a' mabbeta, Liojtau bicha ka enchim a' a'awa' betchi'bo. <sup>3</sup>Intok eme'e, Liojtau bicha junaka'a a'awakai juni'i, kate'em a' mabbetak. Bwe'ituk eme'e ka junama wa'am a' a'awa. Bwe'ituk junaka'a eme'e, kia ae emo alleetuabaekai a' a'awa. <sup>4</sup>Eme'e yoemra Liojta bai ta'aabaeme, ju'unea'em, inim ka tu'isi jiapsiwamta, Liojta beje'eka, ka a' tu'ireaka'po. Junuen san, jabe juni'i, inim ka tu'isi jiapsame benasi junuen jiapsibaeme, Liojta beje'eka jiapsine. <sup>5</sup>Inia betchi'bo san inen ji'ojtei: "Ju'u Liojta tu'u jiapsi, aapo'ik itot autuari, itom nakeka, Liojta jiba itom nak i'a." Inika'a, a' lutu'uriatuka' betchi'bo a' teuwaa. <sup>6</sup>Taa ju'u Lios, itom che'a juni'i nak jikoleka itom ania. Bwe'ituk jum Liojta nok lutu'uriapo inen ji'ojtei: "Ju'u Lios, jume' jikat emo eiyaame, am beje'e. Taa jume' kaita'po emo che'ewareme, ju'u Lios am nak jikoleka a am ania." <sup>7</sup>Junuen san eme'e, Liojta mampo emo su'u

tojine, bebeje'erita intok beje'eka, ka aamak eene. Ini'i intok, ka intok emou suaka, simne. <sup>8</sup>Eme'e Liojtau bicha waatine. Aapo intok ket emou waatine. Ka tu'ik bo'o jooriame, enchim joa'uta, ka intok a' joone. Eme'e intoko, Liojtat nak yo'oreka, taa intok ket inim aniapo aukamta tu'ureme, enchim jiapsim wepulsi Liojtau su'u tojine. <sup>9</sup>Ka eme'e alleebaane, intok siokne. Enchim alle'ea'u bwanwametune. <sup>10</sup>Achai Liojta bichapo eme'e ka emo che'ewarine. Aapo intok, chukula, enchim eiyaatebone.

**Krijtopo aamak werikut ka tu'isi nokame**

<sup>11</sup>Krijtopo nemak werim, eme'e ka naas nat nokne. Ju'u Krijtopo aamak werikut ka tu'isi nokame, oo ka tu'isi a' tatawaame, juna'a, Liojta nesaurit ka tu'isi nokaka intok ka tu'isi a' tawaamta benasi aane. Intok junuen, empo, Liojta nesaurit ka tu'isi a' tataawakai, au emo yo'o joone. Junaka'a nesaurita a' chupa'a'eaka su. <sup>12</sup>Taa wepu'ulai jiba, ju'u lutu'uria nesaurita, yee aet saweme. Intok ket aapo lutu'uriak, yee a' ya'uraa bittuane'po. Intok ket jiba aapo juna'a, ju'u yee jinne'ume oo yee lu'utaneeme. Taa empo, senuk ka tu'isi a' tawaane'po, ka eu lutu'uria.

**Yoko yeu weenemta ka ju'uneiyaame**

<sup>13</sup>I'an intoko, eme'e, inika'a em jikkaja: "I'ani, oo yooko te aman senu bwe'u jo'arau katne, intok tee junaman wasuktiapo aneka, tekipanoane, intok tee yu'in tomita yo'one", ti jiaame, <sup>14</sup>intok

eme'e ka ju'uneakai, yoko jachin emou a' machine'po. Bwe'ituk ju'u itom jiapsa'u, ka itepola a' jiapsa. Bajewata, chubala yeu machiaka intok sep a' lu'uteka'a benasi maachi. <sup>15</sup>Ala eme'e inen jiu ean: "Achai Liojta junen eao, itepo jiapsine, intok ika'a, oo waka'a te a' ya'ane." <sup>16</sup>Taa i'an intok, eme'e, jiba jikat emo eiyaaka, emo etejokai. Intok si'lime ini'i, emo jikat eiyaaka emo etejowame ka tu'i. <sup>17</sup>Ju'u, tu'ik joo ta'aaka, intok ka a' joame, Liojta bichapo junuen, junaet, ka tu'ik ya'alatune.

#### Jume' totomekame tejwaawa'u

**5** Eme'e, yu'in totomekame, inika'a em jikkaja, bwanaka intok te'ine'em, jikot, kaitamak enchim tawanee'u waatekai. <sup>2</sup>Ju'u enchim attea moila. Ju'u intok enchim bu'uu tajo'ori tu'ikai, yoeria bwa'ari. <sup>3</sup>Ju'u enchim sawai tomi intok ju'u enchim tosai tomi poposiula. Intok ini'i, enchim a' ju'uneiyaatua, ka amma'ali enchim auka'po. Intok ini'i, tajita benasi enchim takaam lu'utane. Eme'e, inime'e taewaim lu'utisemmet, enchim yu'in tominee'uta eme'e jaiwa. <sup>4</sup>Ju'u tomi, jume' echimuta, emomak toboktakame, ka enchim am makaka'u, enchim beje'eka enchim na'atejo. Ju'u intok, teekau jiapsammeu, achai yo'owe, juname'e, jume' emomak tekipanoakame, au bichaa am noka'uta, a' jikkajak. <sup>5</sup>Inim bwiapo eme'e ujoyoi jiapsa. Intok emo alleetuakai, wakasim benasi a'awikai. Ju'u intok taewai, wakasim aet su'anaa'u abe yuuma.

<sup>6</sup>Eme'e, jume' kaita ka tu'ik ya'arim, ka tu'isi am tawaala. Intok am su'ala. Bempo'im ka emo aniao juni'i.

#### Ju'u a bo'o bitwame, intok Liojtau bwanwame

<sup>7</sup>Junuen san, Krijtopo nemak werim, eme'e, yo'owe Jesukrijtota notte'u tajtia, ka jain eaka a bo'o bitne. Maa su, ju'u wajpo etbaeka, a' tekipanoame, utte'a, yukuta bat yepsamta, ka jain eaka a' bo'o bitnee'u. Intok chukula ket, yukuta lu'utemta simne. Junaka'a, juka' beje'ewakamta echimuta kee a' toboktao. <sup>8</sup>Eme'e juni'i ket junaen, ka jain eaka a enchim bo'o bitnee'u emot aune. Intok ka ko'om emo eetuane. Bwe'ituk ju'u taewai, yo'owe Jesukrijtota aet nottinee'u, abe yuuma. <sup>9</sup>Krijtopo nemak werim, eme'e ka naas jitat emo nana'atejobaane, junuen, ka enchim ya'uraa bittuana' betchi'bo. Bwe'ituk ju'u Lios, lutu'uriapo yee ya'uraa bittuaneeme, jaibu a'abo weye. <sup>10</sup>Krijtopo nemak werim, eme'e, jume' bat naataka, chukula yeu weenemta Liojta betana yeteu noktuawakame, ju'u jikot bem jiapsaka'ut intok bem a binwa bo'o bichaka'utchi mammatene. <sup>11</sup>Bwe'ituk itepote, jume'e, bem jikot emo bicha' nasuk, ka jain eaka a' ine'ame, ama butti bem alleenee'uta am jipu'umachile. Eme'e, juka' Jop teamta betana a' jikkajila, aapo'ik ka jain eaka, binwa a bo'o bichaka'u betana. Intok eme'e a' ju'uneiyaa, che'a chukula, achai Liojta aamak tuka'po. Bwe'ituk ju'u achai Lios ama butti yee jikoleka, yee nake.

<sup>12</sup>Taa, Krijtopo nemak werim che'a bat naataka, inika'a ka ya'ane. Enchim lutu'uriatee'u: "Tua a Lios", ti ka jiaka a' lutu'uriatene. Intok kia teekata juni'i, intok kia bwiata juni'i, eme'e ka a' teuwaaka, jita lutu'uriatene. Eme'e, wepulsi: "Lutu'uria", ti jia'ateko, junuen jiba tune. Intok: "Ka lutu'uria", ti jia'atek juni'i, junuen jiba tune. Junuen ju'u Lios ka junae betchi'bo, ka tu'isi enchim tawaane.

<sup>13</sup>Emo nasuk seenu, jikot au bicha'ateko, Liojtau bicha au nokriane. Senu intok allea'ateko, Liojta alleetua' betchi'bo bwikne.

<sup>14</sup>Senu intok, ko'okoe'eteko, te'opopo, Krijtota sualemmeu yo'owemmeu chaaine, ae betchi'bo Liojtau bicha a' nokriane' betchi'bo. Intok juname'e, yo'owe Jesukrijtota betana aniawaka, oliibo aseiteta aet ya'ane. <sup>15</sup>Juname'e intok, Liojta eaka a' sualeka, a' nokriako, ju'u ko'okoeme au ine'etene. Intok ju'u yo'owe Jesukrijto, utte'ata aet autuane. Intok juna'a, ka tu'ik ya'arialatuko, junaet jiokoitune.

<sup>16</sup>Junuen san beja, eme'e, we'epulaka, juka' ka tu'ik enchim nau ya'arit yeu bwijne. Intok junuen

eme'e, naas Liojtau bicha emo nokriane, enchim emo ine'etene' betchi'bo. Senuk, tu'isi jiapsamta, Liojta eaka yee a' nokria'u, juna'a, yee a' nokria'u, ama butti tu'ik yee jooria. <sup>17</sup>Ju'u Eliajtuka'u, Liojta betana ju'uneiyaatuawaka yeteu nok tuawakame, ito benasi inim yoemtukan. Ini'i intoko, Liojtau bicha nokaka, ka yukne'eti jiakai, intok inim, ka intok yukuk, bajj wasuktia aman busan metpo.

<sup>18</sup>Chukula intok juchi wee'po, Liojtau bicha nokako, juchi yuk taitek. Jum bwiapo ju'u juya siwek. Intok taakak.

<sup>19</sup>Krijtopo nemak werim, emo betana seenuk, Liojta betana lutu'uriata omola a' tawaako, junaka'a intok senu, juchi Liojta mak au a' tu'ute betchi'bo au nokaka a' aniako, <sup>20</sup>inen eme'e a' ju'uneiyaane, jabe juni'i, juka' ka tu'isi jiapsamta, au a' temaeka intok juchi tu'isi a' jiapsine' betchi'bo a' aniakame, junaka'a, ka tu'isi jiapsamta a' jiapsi ta'abwisi eamta, kokkowamta betana a' jiapsi jinne'une. Intok junaka'a, yu'in ka tu'ik a' ya'arit a' jiokoitunee'uta a' ya'alatune.